

MIINA SILLANPÄÄN SÄÄTIÖN VUOSIKERTOMUS 1.1.2020–31.12.2020

MIINA SILLANPÄÄN SÄÄTIÖ sr
Taavetti Laitisen katu 4, 00300 Helsinki
www.miinasillanpaa.fi
etunimi.sukunimi@miinasillanpaa.fi
Y-tunnus 0202032-0

MIINA
SILLANPÄÄN
SÄÄTIÖ

SISÄLLYSLUETTELO

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS.....	3
1. YLEISTÄ	4
2. IKÄÄNTYVIEN KESTÄVÄ HYVINVOINTI	5
2.1. TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA	6
Työikäisten kehitysvammaisten kuntoutus (Keko-kuntoutus)	6
Kuu kiurusta kesään – Elinvoimaa luonnosta ikääntyneiden omaishoivaan.....	7
Löydetyt miehet.....	8
Tunne voimavarasi – Ikääntyvien omaishoitajanaisten aggressio voimavarana	9
Merkityksellinen lautanen – Ryhmäkotien ruokailun kehittäminen	10
Aktiivista toimintaa omassa ympäristössä.....	11
Apurahat.....	11
2.2. VAIKUTTAMINEN JA VIESTINTÄ	12
3. TALOUS, HALLINTO JA OMAISUUDEN HOITO	14
4. TOIMINNAN ARVIOINTI JA TULEVA KEHITYS.....	15
LIITE 1	17

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2020 tulemme muistamaan ennen kaikkea maailmanlaajuisesta koronapandemiasta, joka vaikutti merkittävästi myös Miina Sillanpään Säätiö -konsernin toimintaan. Maaliskuun puolivälissä Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan ovet sulkeutuivat ulkopuolisilta, jolloin säätiön henkilöstö siirtyi etätööhön yleisten suositusten mukaisesti ja vähentääkseen osaltaan Wilhelmiinan asukkaiden ja hoitajien riskiä koronatartuntaan. Koko loppuvuoden säätiön työntekijät tekivät etätöitä, mihin meillä olikin valmiudet aiemman kokemuksen ja ohjeistuksen pohjalta.

Koronapandemia edellytti meiltä nopeaa reagointia alkuperäisten suunnitelmien uudistamiseksi ja muokkaamiseksi, niin että kehittämistoiminnan tavoitteet voitiin saavuttaa poikkeusolosuhteista huolimatta. Kehittäminen on säätiön ydinosasta, joten vuoden aikana etänä toteutetut uudet virtuaalitoimintatavat vahvistivat kykyämme joustavaan reagointiin toimintaympäristön muuttuessa. Osa uusista toimintatavoista jää käyttöön myös jatkossa. Eniten muutoksia poikkeusolot aiheuttivat suunnitelmiin kehittämistyömme tulosten ja tuotosten levittämiseksi, sillä tapahtumat ja tilaisuudet siirtyivät vuodelle 2021 tai peruuntuivat kokonaan. Osittain pystyimme paikkaamaan tilannetta lisäämällä tiedottamista verkkosivujemme, uutiskirjeidemme ja sosiaalisen median välityksellä.

Rajoitteista huolimatta työmme ikääntyvien hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseksi jatkui monipuolisesti koko vuoden. Toimintavuosi oli myös vahva yhteiskunnallisen vaikuttamisen vuosi asiantuntija-artikkeleiden, -esiintymisten ja verkostoyhteistyön välityksellä. Vahvistimme asiantuntijanäkyvyyttämme kehittäjinä, osallistuimme useissa työryhmissä kuntoutuksen uudistamiseen ja jätimme vuoden aikana neljä lausuntoa. Yksi näistä koski sote-uudistusta, jolla on toteutuessaan suuri merkitys myös säätiön omistaman yhtiön palvelutoimintaan.

Vuoden aikana teimme säätiökonsernissa strategiatyötä, jonka lopputuloksena joulukuussa 2020 hallitus hyväksyi säätiölle uuden strategian vuosille 2021–2024. Vuoden 2021 alussa käyttöön otetun strategian mukaisesti keskitymme rohkealla kehittämistyöllämme tuottamaan hyvää arkea ikääntyville ihmisille, niin että me kaikki voisimme ikääntyä paremmin.

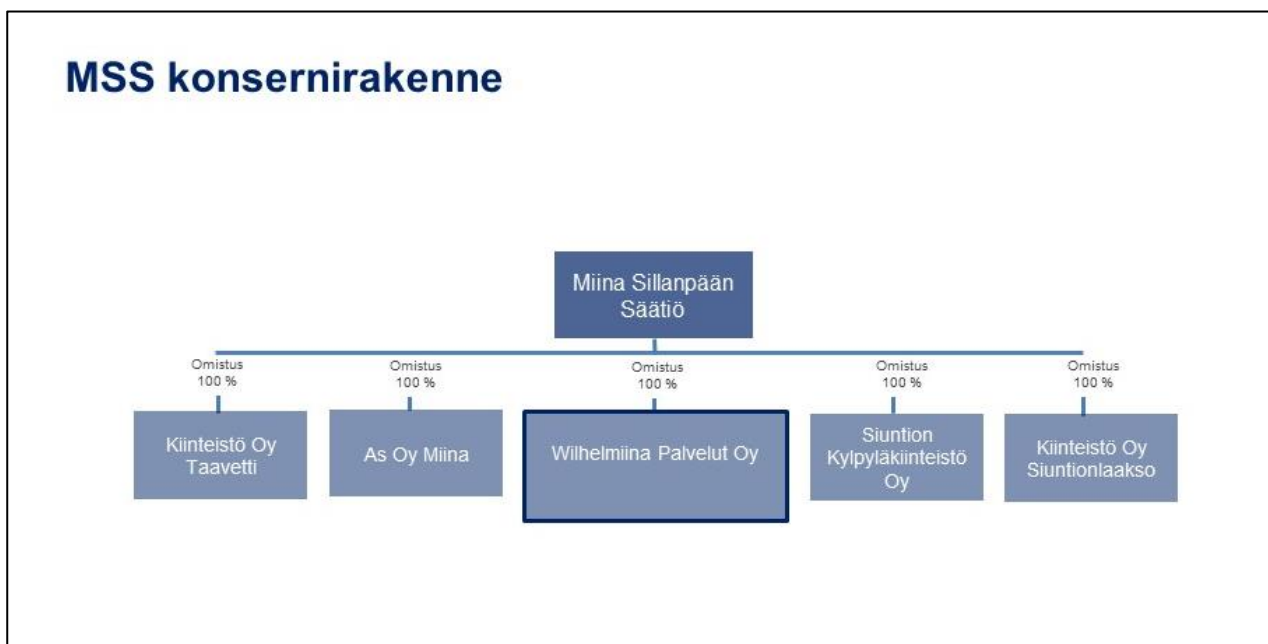
Lopuksi haluan kiittää koko konsernin henkilöstöä poikkeusolosuhteissa tehdystä erinomaisesta työstä. Asumispalvelukeskus Wilhelmiina ansaitsee erityiskiitokset runsaasti mediassa esillä olleen Tapaamistuvan osalta, joka on mahdollistanut turvalliset asukkaiden ja läheisten tapaamiset koronapandemian aikana.

Eija Sorvari
Toimitusjohtaja

1. YLEISTÄ

Miina Sillanpään Säätiö järjestää, kehittää ja tukee sääntöjensä mukaisesti vanhusten asumista ja muita palveluja, kuntoutusta sekä muuta kansanterveyttä edistävää toimintaa. Lisäksi säätiö edistää ja tukee toimialojensa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Säätiö toteuttaa tarkoitustaan omalla toiminnallaan sekä omistamiensa yhtiöiden kautta. Suoraan ja kokonaan säätiön omistuksessa on Wilhelmiina Palvelut Oy, joka tuottaa hoiva-, asumis- ja kuntoutuspalveluja ikäihmisille. Yhtiön toimipaikka on Helsingin Pikku Huopalahdessa.

Kuvio 1. Miina Sillanpään Säätiö -konsernin rakenne

Säätiö vaikuttaa yhteiskunnassa kuntoutus- ja vanhustyöhön panostamalla yleishyödylliseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä toimimalla aktiivisesti yhteistyöverkostoissa ikääntyvien ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kehittämistyön tulokset ja tuotokset ovat valtakunnallisesti hyödynnettävissä. Hankkeiden innovatiivinen ja yhteistoiminnallinen suunnittelu sekä ulkopuolisen hankerahoituksen hakeminen edellyttävät joustavuutta ja nopeaa reagointia. TKI-toimintamme toteutuu monialaisessa kehittäjäkumppanuudessa kansalaisten, sosiaali- ja terveysalan sekä teknologia-alan asiantuntijaorganisaatioiden, korkeakoulujen, yliopistojen, kuntien ja yritysten kanssa.

Säätiön jakamien apurahojen tavoitteena on mahdollistaa uusien ja innovatiivisten tieteellisten tutkimusten toteuttaminen. Säätiön hallitus päättää vuosittain tieteelliseen tutkimustyöhön myönnettävistä apurahoista.

Vuoden 2020 toimintaa ohjasi säätiökonsernia varten laadittu strategia vuosiksi 2016–2020. Perustehtävien mukainen tutkimus- ja kehittämistoiminta kytkeytyi kiinteästi yhteiskunnalliseen kehitykseen, johon vastaaminen on edellyttänyt tulevaisuuden toimintaympäristön vaatimusten ja haasteiden ennakoimista. Suurin osa toimintavuodesta toteutui koronapandemian vuoksi poikkeusolosuhteissa, mikä vaikutti merkittävästi toimintaan ja edellytti erityisesti hankkeiden ryhmätoiminnoissa uudenlaisten virtuaalisten kohtaamisten nopeaa kehittämistä.

2. IKÄÄNTYVIEN KESTÄVÄ HYVINVOINTI

Säätiön yleishyödyllinen toiminta painottui vuonna 2020 ikääntyvien ihmisten toimintakykyä ylläpitävien ja toimintarajoitteita ehkäisevien sekä sosiaalista osallisuutta edistävien palvelujen ja toimintamallien yhteistoiminnalliseen kehittämiseen. Nämä painoalueet suuntasivat myös säätiön uusien tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelua ja avustusten hakua. Toiminnassa ja sen arvioinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota toiminnan vaikutusten ja tuloksellisuuden osoittamiseen.

Säätiö jatkoi päättäneiden toimintojen, kuten Neuvokkaat naiset, Muistipuisto sekä Virkeyttä ja vireyttä kotikulmilla -hankkeiden tulosten levittämistä ja toimintamallien juurruttamista. Lisäksi säätiö ylläpiti Neuvokkaat naiset -hankkeen sähköistä materiaalipankkia.

Toimintavuoden aikana ei järjestetty STEA-avustusten hankehakua lukuun ottamatta Paikka auki-hakua, johon jätimme hakemuksen, mutta emme saaneet rahoitusta. Valmistelimme myös Euroopan Unionin sosiaalirahaston Suomen rakennerahasto-ohjelmaan hankesuunnitelman ERIMIES - Mieserityisen työn kehittäminen Kymenlaaksossa sekä terveyden edistämisen määrärahasta myönnettävään avustushakuun hankesuunnitelman Terveyttä ja iloa ruoasta – Ikääntyvien miesten laadukas ravitseminen ja yhteisöllinen ruokailu, mutta emme saaneet rahoitusta kumpaankaan hankkeeseen. Syksyllä 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi rahoituksen Koy Kaapelitalon hankkeeseen Digitaalisten kulttuuripalvelujen pilotointi ikääntyneille Armas-festivaalin yhteydessä, jossa olemme mukana yhteistyökumppanina vuosina 2020–2021. Säätiö vastaa hankkeen palvelumuotoilusta ja käyttäjälähtöisestä yhteiskehittämisestä.

Koronapandemia vaikutti tutkimus- ja kehittämistoimintaan erityisesti niiden toimintojen osalta, jotka edellyttivät fyysisiä tapaamisia. Poikkeusolot haastoivat kehittämään toimintojen sisältöjä ja toteutustapoja siten, että niille asetetut tavoitteet saavutettiin.

Koronapandemian vuoksi emme voineet toteuttaa Asumispalvelukeskus Wilhelmiinassa säätiön tukemaa ikääntyville ihmisille tarkoitettua kuntoutustoimintaa.

2.1. TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA

Työkäisten kehitysvammaisten kuntoutus (Keko-kuntoutus)

Aikuisille kehitysvammaisille henkilöille ja heidän ohjaajilleen suunnatun ryhmämuotoisen Keko-valmennuksen päätavoitteet olivat kehitysvammaisten osallistujien terveyskäyttäytymisen koheneminen ja heidän ohjaajiensa ohjausvalmiuksien kehittyminen. Toimintavuonna kuntoutukseen osallistui viisi ryhmää, joissa oli yhteensä 40 kuntoutujaa ja heidän 14 ohjaajaansa. Leviämisvaiheessa olleen koronapandemian vuoksi keväälle Asumispalvelukeskus Wilhelmiinaan suunnitellut lähijaksot siirrettiin toteutettavaksi syksyllä osallistujien kotipaikkakunnilla. Poikkeustilanteen vuoksi valmennus toteutui monimuotoisena sisältäen ohjaajien etävalmennuksen, viiden vuorokauden ensimmäisen lähijakson osallistujien omalla paikkakunnalla, kahden kuukauden seuranta-ajan ja sitä seuraavan kahden vuorokauden toisen lähijakson kylpyläympäristössä. Yhden osallistujaryhmän toinen lähijakso jouduttiin perumaan pahentuneen koronatilanteen vuoksi ja korvaamaan ohjaajien lisäetävalmennuksella ja kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisellä kuntosaliharjoittelulla.

Toimintavuonna kehitettiin ohjaajien etävalmennusta, joka toteutettiin ennen aloitusjaksoa sekä lähijaksojen välissä. Etävalmennuksen sisällöstä ja toteutuksesta saatiin hyvää palautetta ohjaajilta. Keväällä kehitettiin myös virtuaalinen Keko-puisto, joka tarjoaa työkalun ohjaajille ja aktiivista tekemistä kehitysvammaisille henkilöille. Keko-puiston laatu varmistettiin Kehitysvammatuki 57 ry:n, alan opiskelijoiden ja Keko-ohjaajien kanssa.

Valmennuksen tuloksellisuutta kehitysvammaisille osallistujille selvitettiin terveysriski- ja suorituskykytestein sekä elintapakyselyllä. Tulosten perusteella osallistujien suorituskyky koheni ja terveysriskit vähenivät. Arki- ja kestävyysliikunta sekä lihasvoimaharjoittelu lisääntyivät ja vastaavasti istuminen väheni. Myönteiset tulokset ilmenivät myös parempina ruokailutottumuksina, herkkujen syönnin ja alkoholin käytön harvenemisena sekä parantuneena suuhygienian hoitona. Suurin osa osallistujista koki saavuttaneensa yksilölliset terveystavoitteensa. Myös ohjaajat etenivät oikeaan suuntaan saavuttaen asettamansa ohjaustavoitteet osin tai kokonaan.

Keko-valmennuksen teemoista viestittiin säätiön uutiskirjeissä, sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla. Yhteistyötä tehtiin Kehitysvammaliitto ry:n kanssa. Kehitysvammatuki 57 ry:n kanssa toteutettiin ohjausryhmäyhteistyön lisäksi Vipinä-hankkeen ja Keko-puiston vertaisarviointi.

Keko-valmennus sisälsi Vuonna 2020 myös Muistipuisto.fi-palvelun ylläpidon, jonka tavoitteena oli, että aivoterveystään huolestuneet tai kiinnostuneet ikääntyvät ja heidän

kanssaan työskentelevät ammattilaiset käyttävät Muistipuistoa ikääntyvien toimintakyvyn ylläpitämiseen ja edistämiseen. Muistipuistossa oli toimintavuonna liki 63 000 kävijää, joista puolet oli tavoitteiden mukaisesti yli 55-vuotiaita. Erityisesti 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien käyttäjien määrä kasvoi. Lisäksi he käyttivät palvelua muita useammin ja viihtyivät palvelussa nuorempia ikäryhmiä pidempään.

Keko-valmennus ja muistipuisto.fi-palvelun ylläpito saivat sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää kohdennettua STEA-toiminta-avustusta. Miina Sillanpään Säätiö vastasi toiminnon kymmenen prosentin omarahoitusosuudesta.

Kuu kiurusta kesään – Elinvoimaa luonnosta ikääntyneiden omaishoivaan

Kuu kiurusta kesään -hankkeen (2017–2020) tavoitteet olivat, että ikääntyneet omaishoitoperheet kokevat hyvinvointinsa edistyneen luontoperustaisen toiminnan avulla ja omaishoidon toimijat käyttävät ja soveltavat hankkeen luontoperustaista toimintamallia omaishoitoperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintavuonna viimeisteltiin Nautitaan luonnosta! -toimintamalli, joka jäsenyi luontoretkeilyyn painottuvana ryhmätoimintana ja virtuaalisena Luontosivustopalveluna (www.luontosivusto.fi). Hankeryhmiin vuosina 2018 ja 2019 osallistuneet omaishoitajat saivat luontotoiminnasta lisää voimavaroja, intoa huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja tietoa luonnon hyvinvointivaikutuksista. Omaishoitajat kokivat, että ryhmätoiminta auttoi irtautumaan arjesta ja toi uusia keinoja luonnon hyödyntämiseksi oman jaksamisen tukena. He tunsivat virkistyvänsä luonnossa aiempaa enemmän. Suuri osa omaishoitoperheistä otti käyttöönsä hyvinvointia edistäviä Nautitaan luonnosta! -toiminnan sisältöjä. Myös hankkeeseen osallistuneet Omaishoitajaliiton paikallisyhdistykset jatkoivat luontotoimintaa itselleen sopivalla tavalla.

Luontosivusto.fi-palvelun käytettävyyttä ja saavutettavuutta parannettiin mm. muokkaamalla etusivun ja vuodenaikasivujen rakennetta, päivittämällä navigaatiota, poistamalla kuvakaruseellit ja kehittämällä sisältöjen saavutettavuutta. Suuren suosion saavuttaneesta Nautitaan luonnosta -korttipakasta otettiin kolmas painos, ja yli 500 korttipakkaa lähetettiin sen tilanneille henkilöille ja organisaatioille.

Koronatilanteen takia Nautitaan luonnosta! -toiminnan ja tulosten fyysistä kontaktia edellyttävä levittäminen peruuntui siirtyen vuoteen 2021. Hanketoiminnasta tiedotettiin Miina Sillanpään Säätiön sosiaalisessa mediassa, nettisivuilla ja uutiskirjeessä. Lisäksi kirjoitettiin asiantuntija-artikkeli ja kansainvälisen kongressin abstrakti. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja opiskelijoille toimintaa ja tuloksia esiteltiin kahdessa webinaarissa.

Nautitaan luonnosta! -toiminta kuvattiin myös Innokylä-alustalle aiheesta kiinnostuneiden käyttöön.

Hankkeen pääyhteistyökumppanit olivat Omaishoitajaliitto ry., Sininauhaliitto ry. ja Suomen Luonnonsuojeluliitto ry. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Isovanhemmat ja lapset metsään -hankkeen kanssa tehtiin ohjausryhmäyhteistyötä ja vaihdettiin luontotoiminnan käytäntöihin liittyvää osaamista. Tapiio Oy:n Metsästä kansanterveyttä -hankkeen kanssa suunniteltiin yhteiswebinaaria keväälle 2021.

Hanke sai sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää STEA-hankeavustusta. Miina Sillanpään Säätiö vastasi oman osuutensa kymmenen prosentin omarahoitusosuudesta.

Löydetyt miehet

Löydetyt miehet -hankkeen (2018–2020) tavoitteena oli syrjäytymisvaarassa olevien 45–65-vuotiaiden kainuulaismiesten arjen hyvinvoinnin vahvistuminen ja elämänhallinnan kohentuminen kohti liikunnallisempaa, päihteettömämpää ja terveellisempää elämäntapaa. Toimintavuoden ydinalueita olivat viimeisten paikkakuntaakohtaisten ryhmien toteutus, paikallinen verkostoyhteistyö ja varhaisen tuen yhteistoimintamallin juurruttaminen.

Toimintavuonna oli tarkoitus järjestää miesten osallisuuteen ja voimavarakeskeisyyteen perustuvia ryhmiä Kajaanissa sekä yhdistelmäryhmänä Hyrynsalmella ja Ristijärvellä. Koronapandemian takia ryhmät jouduttiin perumaan. Hyrynsalmen ja Ristijärven ryhmän sijaan järjestettiin keväällä 2020 yhdeksän miehen virtuaaliryhmä (WhatsApp) ja neljän miehen yksilöllinen soittorinki Löydetyt miehet -teemasuunnitelman mukaisesti. Seitsemän miehen kasvokkain kokoontuva ryhmä järjestettiin syksyllä Kajaanissa. Ryhmän toimintaa tarkennettiin ja terävöitettiin STEA:n palautteen ja hanketiimin itsearviointien perusteella. Ryhmän jatko varmistettiin Kajaanin Työvoimayhdistyksen kanssa.

Verkostoyhteistyötä vahvistettiin järjestämällä Löydetyt miehet -ryhmien paikallisen suunnittelun ideointityöpajat Kajaanissa ja Hyrynsalmella. Verkostoyhteistyötä rakennettiin ryhmän aikana, mikä edesauttoi toiminnan jatkuvuuden vakiinnuttamisessa. Järjestöjen ja kuntien kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä sekä asiakasohjauksessa että käytännön järjestelyissä. Löydetyt miehet -ryhmille pystyttiin turvaamaan jatkuvuus kahdessa ryhmässä kolmesta.

Hankkeen loppuseminaari "Miehet edellä" järjestettiin webinaarina, jossa esiteltiin hankkeessa kehitetty varhaisen tuen yhteistoimintamalli ja hanketulokset. Verkostoyhteistyöstä ja ryhmätoiminnasta koostuva varhaisen tuen yhteistoimintamalli vietiin myös Innokylään ja säätiön nettisivuille. Tuloksista koostettiin infograafi, vaikutustarinat ja lehtiartikkeleita. Löydetyt miehet -ryhmien ohjaajien avuksi koostettiin materiaalisalkku.

Hankkeen levittämiseen tarkoitetut paikalliset ja valtakunnalliset tapahtumat siirtyivät vuodelle 2021.

Hankkeen pääyhteistyökumppanit olivat Hengitysliitto ry, EHYT ry, Eläkeliitto ry., Kajaanin työvoimayhdistys ry. ja Itä-Suomen yliopisto.

Hanke sai sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää STEA-hankeavustusta. Miina Sillanpään Säätiö vastasi oman osuutensa kymmenen prosentin omarahoitusosuudesta.

Tunne voimavarasi – Ikääntyvien omaishoitajanaisten aggressio voimavarana

Tunne voimavarasi -hanke (2020–2022) on Miina Sillanpään Säätiön, Maria Akatemian, Kuntoutussäätiön ja Omaishoitajaliiton yhteishanke, jota koordinoi Miina Sillanpään Säätiö. Hankkeen tavoitteena on edistää ikääntyvien omaishoitajanaisten hyvinvointia ja jaksamista, ehkäistä omaishoitosuhteissa tapahtuvaa kaltoinkohtelua sekä lisätä omaishoitajia kohtaavien ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaamista väkivallan tunnistamiseksi ja puheeksi ottamiseksi. Hankkeen kohderyhmänä ovat ikääntyvät yli 60-vuotiaat omaishoitajanaiset, jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa.

Tunne voimavarasi -hankkeen tukimuotoja ovat auttava puhelin, chat-palvelu sekä yksilökeskustelut ja vertaistukiryhmät. Koronarajoitusten takia toimintavuonna järjestettiin verkkovertaisyryhmä sekä ammattilaisille suunnatut verkkotyöpajat, jotka toteutettiin yhteistyössä Omaishoitajaliiton paikallisyhdistysten kanssa. Vuonna 2020 toimintaa suunniteltiin Keski-Uudenmaan Omaishoitajat ry:n, Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n, Lakeuden Omaishoitajat ry:n ja Etelä-Karjalan Omaishoitajat ry:n kanssa.

Ensimmäinen valtakunnallinen verkkovertaisyryhmä toteutettiin syksyllä. Ryhmä kokoontui viisi kertaa ja siihen osallistui neljä omaishoitajaa. Tapaamisten aiheita olivat muun muassa omien torjuttujen tunteiden ja niiden aiheuttamien ongelmallisten tilanteiden tunnistaminen, tunnesäätely ja voimavarat. Palautteiden perusteella ryhmäläiset saivat työkaluja ja voimavaroja itselleen. Myös pelko käyttäytyä väkivaltaisesti itseä tai muita kohtaan vähentyi. Keski-Uudenmaan Omaishoitajat ry:n kanssa suunniteltu vertaisyryhmä siirtyi keväälle 2021. Hankkeen kehittäjäryhmä kokoontui toimintavuonna kahdesti. Ryhmässä on viisi vapaaehtoista omaishoitajanaista, jotka osallistuvat hankkeen tukimuotojen kehittämiseen hanketyöntekijöiden kanssa.

Yhteistyössä Keski-Uudenmaan ja Etelä-Karjalan omaishoitajayhdistysten kanssa järjestettiin omaishoidon parissa toimivien ammattilaisten ja vapaaehtoisten verkkotyöpajat. Osallistujat saivat työpajoista tietoa omaishoitosuhteissa tapahtuvasta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta sekä ideoita siihen, miten ottaa puheeksi kaltoinkohtelu ja omaishoitajan jaksaminen.

Hankkeessa selvitettiin omaishoitosuhteissa tapahtuvaa kaltoinkohtelua muun muassa kirjallisuuskatsauksella ja haastattelemalla ammattilaisia. Hanketeemoista julkaistiin kaksi artikkelia ja viestittiin taustaorganisaatioiden tiedotteissa ja uutiskirjeissä. Hankkeelle perustettiin tunnevoimavarasi.fi -verkkosivusto, joka tarjoaa tietoa aiheesta ja toiminnasta sekä työkaluja omaishoitajille ja omaishoidon parissa työskenteleville. Hankkeelle avattiin myös Facebook-sivu ja Twitter-tili. Hankkeessa kirjoitettiin useita tunnevoimavarasi.fi -sivustolla julkaistuja artikkeleita väkivaltailmiöstä. Hankkeella oli lisäksi puheenvuoro Suomen omaishoidon verkoston webinaarissa. Hanke osallistui myös Ehkäisevän väkivaltatyön verkoston toimintaan.

Hankkeen yhteistyökumppaneina olivat Maria Akatemia ry, Kuntoutussäätiö sr, Omaishoitajaliitto ry, Keski-Uudenmaan Omaishoitajat ry, Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry, Lakeuden Omaishoitajat ry ja Etelä-Karjalan Omaishoitajat ry.

Hanke sai sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää STEA-hankeavustusta. Miina Sillanpään Säätiö vastasi oman osuutensa kymmenen prosentin omarahoitusosuudesta.

Merkityksellinen lautanen – Ryhmäkotien ruokailun kehittäminen

Ravinnonsaanti, lihasvoima, toimintakyky, kognitio sekä elämänlaatu ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Tutkimusten mukaan ikääntyneiden ravinnolla ja arkiruokailulla on merkittäviä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Vuonna 2019 Asumispalvelukeskus Wilhelmiinassa käynnistyi Merkityksellinen lautanen -hanke. Hankkeen tavoitteena oli edistää Wilhelmiinan hoitohenkilöstön tietotaitoa ravitsemuksen merkityksestä ikääntyneille sekä edistää henkilöstön osaamista ruokailuympäristön ja -tilanteiden kehittämisessä. Lisäksi tavoitteena oli parantaa asukkaiden ruokaan ja ruokailuhetkiin liittyvää asiakaskokemusta. Hanke kohdistui ensisijaisesti ryhmäkotien ruokailun kehittämiseen.

Hanke käynnistyi benchmarking-vierailuilla, henkilökunnalle suunnatuilla ravitsemusaiheisilla koulutuksilla sekä työpajoilla. Lisäksi ravintolassa ja ryhmäkodeissa suoritettiin havainnoiteja ja asukkaiden haastatteluja. Kertyneestä aineistosta laadittiin yhteenveto, jonka avulla tunnistettiin kehittämistarpeet ja valittiin tarkemmat kehittämiskohteet vuodelle 2020. Havaittuja kehittämiskohteita olivat ruokaan ja ravitsemukseen liittyvät kehittämistoimet, joita olivat mm. ruuan soseutukseen ja rikastamiseen liittyvät toimenpiteet sekä ruuan sisältämien komponenttien muutokset. Ruokailutilanteisiin liittyviä toimenpiteitä olivat ruuan jaon ja iltapalan ajankohtaan liittyvät muutokset. Lisäksi kiinnitettiin huomiota ruokailutilanteen viihtyvyyteen ryhmäkodeissa. Tärkeäksi kehittämiskohteeksi nostettiin keittiön ja ryhmäkohtien välisen tiedonkulun ja yhteistyön kehittäminen.

Kaikkia suunniteltuja toimenpiteitä ei voitu toteuttaa vuoden 2020 aikana koronapandemian takia. Vaikka koronapandemia häyttasi hankkeen toimenpiteiden toteuttamista, jatkuu kehittäminen tulevina vuosina edelleen osana arjen toimintaa. Hankkeesta laaditaan raportti kevään 2021 aikana.

Aktiivista toimintaa omassa ympäristössä

Fyysistä toimintakykyä ylläpitävän ja sosiaalista vuorovaikutusta sisältävän toiminnan tavoitteena on tukea sekä itsenäisesti asuvien että palveluasumisen piirissä olevien ikäihmisten aktiivista ikääntymistä omassa ympäristössään.

Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan naapurustossa sijaitseva Taavetipuisto ja Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan sisäpihan puistolaitteet sopivat tasapaino-, lihasvoima- ja muistiharjoitteluun toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

Koronapandemian vuoksi Taavetipuistoon suunniteltua tapahtumaa Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan ja lähialueiden asukkaille ei voitu järjestää. Helsingin kaupunki vastasi Taavetipuiston kunnossapidosta, joten yksilöllinen harjoittelu puistosta ja säätiön verkkosivuilta löytyvien ohjeiden mukaisesti oli mahdollista. SenioriSonan ylläpito- ja kunnossapitokustannuksista vastasi Helsingin kaupunki. Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan sisäpiha ja siellä olevat liikuntalaitteet mahdollistivat asukkaiden ulkoilua ja liikkumista itsenäisesti tai hoitajien kanssa koronarajoitusten aikana.

Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan ovat suljettiin ulkopuolisilta maaliskuussa 2020 koko loppuvuodeksi koronapandemian vuoksi. Senioreille avoin Laulusta voimaa! -kuoro ei enää kokoontunut harjoituksiin Wilhelmiinaan maaliskuun puolivälin jälkeen, vaan kuoron harjoitukset järjestettiin etäyhteydellä kuoronjohtaja Marjukka Riihimäen johdolla. Yhteisöllisyyden ja musiikin hyvinvointivaikutusten tukemiseksi järjestetyt yhteislaulutilaisuudet jouduttiin myös peruuttamaan koko loppuvuoden ajalta koronarajoitusten vuoksi. Toimintavuonna järjestettiin kuitenkin ulkona tapahtunut musiikkiesitys ja perinteisen joulukonsertin sijaan valmistui Grex Musicus -kuoron joulukonserttivideo.

Apurahat

Vuonna 2019 säätiön hallitus myönsi apurahan Virtuaalitodellisuus merkityksellisyyden ja aktiivisena vanhenemisen mahdollistajana ikääntyneiden arjessa -tutkimushankkeelle. Tutkimuksen toteutti Jyväskylän ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikkö vuosien 2019 ja

2020 aikana Asumispalvelukeskus Wilhelmiinassa ja siihen osallistui sekä asukkaita että hoitajia.

Koronapandemia vaikutti toteutukseen siten, että interventio jouduttiin osalla tutkittavista keskeyttämään ja loppuhaastattelut tehtiin etäyhteyksillä. VR-lasien sisältö valittiin jokaisen ikääntyneen henkilökohtaisten toiveiden mukaisesti. Sekä ikääntyneiden että hoitohenkilöstön näkökulmasta virtuaalitodellisuuden koettiin soveltuvan palvelukotiympäristöön. Ikääntyneet kokivat VR-lasien käyttämisen miellyttäväksi. Hoitohenkilöstön mielestä asianmukainen koulutus lasien käyttöön on tarpeen, mutta lyhyelläkin perehdytyksellä oli mahdollista päästä alkuun.

Uusien apurahojen teemana oli omaishoitajien jaksaminen ikääntyneiden omaishoitotilanteissa. Toimintavuonna säätiön hallitus myönsi vuonna 2021 maksettavan apurahan tutkimukselle, joka käsittelee ravitsemushoidon vaikutusta omaishoitajien ja -hoidettavien ravitsemustilaan, suun terveydentilaan, toimintakykyyn ja elämänlaatuun.

2.2. VAIKUTTAMINEN JA VIESTINTÄ

Säätiö vaikuttaa ikääntyvien hyvinvointiin ja toimintakykyyn sekä asiantuntijatyön välityksellä että tiedottamalla ja levittämällä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksia ja tuotoksia. Säätiön asema kehittämisen asiantuntijana vahvistui toimintavuonna, minkä osoittivat vuoden aikana julkaistut asiantuntija-artikkelit mm. yksinäisyydestä, asiantuntijapyynnöt säätiön toimialaan liittyvien työpajojen vetäjiksi sekä kehittämistyön mentorointipyynnöt.

Toimintavuonna säätiö osallistui asiantuntijana useisiin toimialansa työryhmiin, kuten perhe- ja peruspalveluministeri Kiurun muodostamaan asiantuntijaryhmään, joka kokoontui kolme kertaa vuoden aikana kuntoutuksen pyöreän pöydän keskusteluun. Erityisesti ikääntyneiden kuntoutuksen asiantuntijana säätiöllä oli jäsenyys myös Hyvinvointialan liiton kuntoutuksen taustaryhmässä, jossa valmisteltiin mm. liiton lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmaan. Kuntoutusverkosto KUVEn toiminnassa säätiö osallistui eduskunnan kuntoutusverkoston perustamiseen. Koronapandemian aiheuttaman poikkeustilan alettua maaliskuussa Miina Sillanpään Säätiö osallistui vetoamukseen etäkuntoutuksen puolesta yhdessä Kuntoutusäätiön, Kuuloliiton, Sininauhaliiton ja Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen kanssa. Säätiö oli mukana myös TOIMIA-asiantuntijaryhmän PARADISE24:n mittari-arvioinnin työryhmässä.

Syksyllä käynnistyi eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan yhteistyössä Taiteen edistämiskeskuksen (TAIKE) kanssa toteuttama selvityshanke, jonka tavoitteena oli luoda tulevaisuuskuvia ikääntymisen tulevaisuudesta Suomessa. Säätiön toimitusjohtaja osallistui kutsuttuna asiantuntijatyöhön, jossa luotiin skenaarioita ikääntymisen tulevaisuudesta

vuoteen 2060 saakka. Asiantuntijalausuntojen ja -skenaarioiden perusteella eri alojen taiteilijat toteuttavat tulevaisuuspohjaisia taideteoksia. Toimintavuonna alkanut asiantuntijoiden ja taiteilijoiden yhteistyö jatkuu vuoden 2021 aikana ja siitä tuotetaan lausunto tulevaisuusvaliokunnalle, raportti ja prosessia kuvaava video.

Miina Sillanpään Säätiö antoi toimintavuonna lausunnot hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi (SOTE-lakilausunto), Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmasta sekä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta. Yhdessä Miina Sillanpään Seuran, Ensi- ja Turvakotien Liiton sekä Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton kanssa säätiö laati kannanoton Helsinkiin suunnitteilla olevaan Miina Sillanpään katu -esitykseen.

Miina Sillanpää nousi vahvasti esille Miina Sillanpään ja kansalaisvaikuttamisen liputuspäivän 1.10. viestinnässä sekä arvopohjansa, esimerkillisen asenteensa että yhteistyön esikuvana. Työ liputuspäivän vakiinnuttamiseksi jatkuu vuonna 2021 yhteistyössä Miina Sillanpään Seuran, SOSTEn ja liputuspäivää hakeneiden tahojen kanssa.

Toimintavuonna koronapandemia muutti säätiön viestinnän painotusta suuresti. Viestintäresursseja käytettiin yleisviestinnän sijaan paljon poikkeusolojen viestintätarpeisiin, hanketoiminnan tukemiseen ja järjestämiseen ketterän toiminnan varmistamiseksi.

Asiantuntijaviestintää ja vaikuttamista esille tuovat tapahtumat, kuten SuomiAreena ja säätiön 55-vuotisjuhlan asiantuntijatapahtuma jouduttiin perumaan. Samoin peruttiin mm. m/s SOSTE-tapahtuma ja Gerontologia 2020 -kongressi sekä kansainväliset konferenssit, joihin säätiöltä oli hyväksytyt esitykset. ARMAS-festivaaliin osallistuimme sosiaalisen median kampanjalla tuomalla esille digitaalisista palveluistamme ikääntyneille tuttuja suomalaisia kulttuuriperinteitä ja -muistoja.

Koronarajoitusten tuomien muutosten vuoksi painotimme kaikessa toiminnassamme entistä enemmän sähköistä viestintää ja tuotimme sähköisiä materiaaleja sekä lisäsimme julkaisumääriä säätiön sosiaalisen median kanavissa ja verkkosivuilla. Panostimme myös sähköisten aineistojemme entistä parempaan toimivuuteen ja helppokäyttöisyyteen.

Säätiön verkkosivujen, uutiskirjeiden ja tiedotteiden seuraajamäärät pysyivät hyvällä tasolla ja sosiaalisen median seuraajamäärät nousivat edelleen tasaisesti (Facebookissa kasvua noin 1000 seuraajasta yli 1130 seuraajaan sekä Twitterissä 1090 seuraajasta yli 1260 seuraajaan). Julkaisimme useita uutisia tuoden esille digitaalisia sovelluksiamme, jotka maksuttomina ja kaikkien vapaasti hyödynnettävinä tarjosivat poikkeusoloihin hyvinvointia sekä virkistystä matalalla kynnyksellä. Kevään koronasulun aikana Luontosivuston käyttö olikin 2–3 kertaista

vuoden muuhun käyttömäärään verrattuna. Myös Muistipuisto-palvelun kävijämäärissä oli 1000–2000 kävijän nousu kevätkuukausina.

Uutena viestintätyökaluna otimme käyttöön webinaarit. Mediatiedotteita julkaistiin Virkeyttä ja vireyttä -hankkeen loppuraportista sekä SROI:n käyttämisestä arvioinnissa, Miina Sillanpään liputuspäivästä sekä Asumispalvelukeskus Wilhelmiinan hoitajien palkitsemisesta.

3. TALOUS, HALLINTO JA OMAISUUDEN HOITO

Säätiön hallitukseen kuuluvat puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä.

Säätiön hallituksen jäseninä toimivat:

Tuire Santamäki-Vuori	puheenjohtaja
Pekka Räsänen	varapuheenjohtaja 28.4.2020 alkaen
Teija Hammar	jäsen 28.4.2020 alkaen
Helena Hiila-O'Brien	jäsen 9.12.2020 saakka
Sari Hosionaho	jäsen 9.12.2020 alkaen
Jyri Juusti	jäsen
Merja Mäkisalo-Ropponen	jäsen
Marja Pajulahti	jäsen
Varpu Vehmersalo	varapuheenjohtaja 28.4.2020 saakka

Säätiön hallituksen kevätkokous pidettiin 28.4.2020. Hallitus piti toimintavuoden aikana kuusi kokousta ja yhden kehittämistilaisuuden yhdessä konsernin johtoryhmän ja esimiesten kanssa. Toimitusjohtajana toimi kasvatustieteiden maisteri Eija Sorvari.

Tilintarkastajana toimi KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana Jaana Inki, KHT.

Miina Sillanpään Säätiö rahoittaa toimintansa pääosin omistamiensa kiinteistöjen, osakehuoneistojen ja maa-alueiden vuokraustoilla sekä julkisella rahoituksella. Säätiön tehtävänä on huolehtia varallisuudestaan siten, että säätiön sääntöjen mukainen toiminta on vakaata nyt ja tulevaisuudessa.

Säätiökonsernin omistamia kiinteistöjä ja huoneistoja korjattiin vuoden aikana kuntoarvioiden mukaisesti. Ennakoiva toiminta kiinteistöjen kunnossa pitämiseksi ja niiden jalostaminen toiminnan muutoksia ja asiakastarpeita vastaaviksi on välttämätöntä vuokratuottojen varmistamiseksi. Suurten ja ikääntyvien kiinteistöjen kunnossapidolla on oleellinen vaikutus säätiön toiminnan kannattavuuteen. Säätiö on selvittänyt Siuntion Kylpylän myyntimahdollisuutta ja pyrkii luopumaan hotelli kiinteistöjen omistuksestaan.

Asunto Oy Amos on Helsingissä Tarkk'ampujankatu 1:ssä sijaitseva asunto-osakeyhtiö, jonka osakekannasta säätiö omistaa 33 % ja säätiökonserni 43 %.

Säätiökonsernin rahoitusasema on hyvä, säätiössä ei ole korollista velkaa ja säätiökonsernin nettovelkaantumisaste on negatiivinen. Tarkemmat tiedot säätiön ja säätiökonsernin taloudellisesta asemasta ilmenevät säätiökonsernin tilinpäätöksestä, joka on saatavissa osoitteesta Miina Sillanpään Säätiö, Taavetti Laitisen katu 4, 00300 Helsinki.

4. TOIMINNAN ARVIOINTI JA TULEVA KEHITYS

Sääntöjen mukaiset vanhustyön, kuntoutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteet toteutuivat säätiön omana toimintana ja yhtiötetyn liiketoiminnan kautta. Säätiön talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa asetetut tavoitteet toteutuivat pääosiltaan.

Uuden vuosille 2021–2024 laaditun strategian mukaisesti säätiön toiminnan missiona on Hyvä arki ikääntyvälle. Säätiön visio Rohkeaa kehittämistyötä, jotta me kaikki voisimme ikääntyä paremmin, haastaa tarttumaan myös vaikeisiin ongelmiin ja hakemaan niihin ratkaisuja.

Miina Sillanpään Säätiö on kehittämisen asiantuntija, jonka tuottamat toimintamallit ja aineistot ovat levinneet valtakunnalliseen käyttöön. Uuden strategian mukaisesti säätiön yleishyödyllisen työn keskiössä on arvon tuottaminen sekä ikääntyneille kansalaisille että yhteiskunnalle. Tavoitteena on edistää ikääntyvien ihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä sekä sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä yhteiskunnassa. Toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota tuloksellisuuteen ja vaikutuksiin.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan jatkuvalle kehittymiselle on olennaista, että toimintaan saadaan ulkopuolista rahoitusta. Veikkausvarojen tuotonjakoon kohdistuu kuitenkin lähitulevaisuudessa epävarmuutta, joten sosiaali- ja terveysministeriön myöntämien avustusten lisäksi on tärkeää löytää uusia ulkopuolisen rahoituksen lähteitä.

Merkittävimmät epävarmuudet tulevana vuosina ikäihmisten asumis-, hoiva- ja kuntoutustoimialalla liittyvät ensisijaisesti julkisen sektorin ja yksityisten kansalaisten talouden kestävyYTEEN. Suomessa pitkään jatkunut sote-uudistuksen valmistelu rahoitusmalleineen eteni joulukuussa 2020, kun hallitus toi eduskunnan käsittelyyn uuden ehdotuksen uudistuksen toteutuksesta. Uudistuksen kokonaisvaltaisten vaikutusten arvioiminen on edelleen haastavaa ja uhkana on, että uudistus pahimmillaan kaventaa yhtiötetyn liiketoimintamme toimintaedellytyksiä julkisten palvelujen tuottajana.

Hoitajamitoituslain vaatimukset kasvattavat laadukkaan hoivahenkilöstön rekrytoinnin haasteita ja nostavat kustannuksia merkittävästi. Henkilöstöressin ja -kustannusten onnistunut hallinta edellyttää suunnitelmallisten ja monia eri keinoja sisältävien toimintamallien systemaattista ja jatkuvaa toteuttamista. Tällä varmistetaan säätiön omistaman yhtiön palvelun laatu ja tuloksentekeyky, joihin henkilöstön työtyytyväisyys ja -kyky vaikuttavat merkittävästi.

Koronapandemia vaikuttaa negatiivisesti liiketoimintayhtiön talouteen, sillä herkästi tarttuvat uudet virusmuunnokset edellyttävät rajoitustoimien ylläpitämistä. Riskiryhmien ja terveydenhoitoalan henkilöstön rokottaminen parantaa vähitellen tilannetta, vaikkakin rokotteiden saatavuuteen ja rokottamistahtiin liittyy epävarmuutta. Pandemia vaikuttaa myös säätiön kehittämistyöhön haastamalla ryhmätoimintoja korvaavien virtuaalikohtaamisten nopeaan ja joustavaan kehittämiseen.

Konsernin liikevaihdon ja tuloksen vuonna 2021 odotetaan toteutuvan pääpiirteissään edellisen vuoden tasossa koronapandemian jatkuessa nykyisenkaltaisena.

LIITE 1

SÄÄTIÖN EDUSTUKSET VUONNA 2020

Eduskunnan ikäverkosto (jäsen)

Gerontologinen Ravitsemus GERY ry (hallituksen varapuheenjohtaja)

Hyvinvointialan liitto ry:n kuntoutuksen taustaryhmä (jäsen)

Isovanhemmat ja lapset metsään -hanke, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry. (ohjausryhmän jäsen)

Kuntoutuksen ja osallisuuden vahvistamisen työelämätoimikunta, opetushallitus (jäsen)

Liikkuva mieli ikääntyessä -hanke, Mieli, Suomen mielenterveys ry (työryhmän jäsen)

Rehabilitation International Finnish Committee RIFI ry (jäsen)

Rehabilitation International Social Commission (jäsen)

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

- Kuntoutusverkosto KUVE (jäsen)
- Kuntoutusverkosto KUVEn toiminnan suunnitteluryhmä (jäsen)
- Vanhustyön VAHVA-verkosto (jäsen)

THL:n TOIMIA:n sosiaalialan sosiaalisen toimintakyvyn arviointi- ja asiantuntijaryhmä, (jäsen)

Valtaa vanhuus -verkosto (jäsen)

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry:n Ikäteknologiakeskus (ohjausryhmän jäsen)

Vanhustyön keskusliitto ry:n valtuusto (jäsen)

Vipinää-hanke, Kehitysvammatuki 57 ry (ohjausryhmän jäsen)